

บทบรรณาธิการ

วารสารประวัติศาสตร์มีความยินดียิ่งที่ได้รับการประเมินให้เป็นวารสารระดับชาติ TCI กลุ่ม 1 จากการประเมินในปีที่แล้ว กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณยิ่งต่อทุกท่านที่ได้ร่วมผลักดันให้วารสารมีคุณภาพและก้าวหน้ามากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านผู้เขียนบทความทุกท่านที่ได้สร้างสรรค์ผลงานวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบัน และคณะศิลปศาสตร์ที่สนับสนุนการดำเนินงานของวารสารในทุกด้านอย่างดียิ่ง

วารสารฉบับเดือนมกราคม-มิถุนายน 2568 มีบทความหลากหลายเรื่อง ดังต่อไปนี้

บทความวิจัยเรื่อง “ทุน การเก็งกำไร และไทยธนากิวต์น: การเล่าเรื่องตลาดหลักทรัพย์ไทยในดอกเบี้ยและการเงินธนาคารก่อนเศรษฐกิจบูม” ศึกษาระยะแรกของตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยผ่านนิตยสารการเงินไทยคือดอกเบี้ยและการเงินธนาคาร ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ถึง พ.ศ. 2533 นิตยสาร 2 ฉบับนี้เล่าเรื่องของตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อแสดงว่า “ทุน” เป็นกระบวนการทางการเงินที่มองไปข้างหน้าเกี่ยวกับความคาดหวังของรายได้ในอนาคตมากกว่าเป็นปัจจัยหนึ่งของการผลิตเท่านั้น การเล่าเรื่องมีลักษณะทำที่ กิ่งปราม กิ่งยู โดยเตือนว่าตลาดหลักทรัพย์ไทยเป็นทั้งแหล่งการพนันและการลงทุนที่ต้องระมัดระวัง แต่ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมการเก็งกำไรในตลาดทุนไทยที่ไม่แน่นอนแต่กำลังเบงบาน จึงเห็นได้ว่า ทุนนิยมการเงินประสานพลังกับทุนนิยมสิ่งพิมพ์อย่างกลมเกลียวและพากันเติบโตเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจ “บูม” ภายใต้กระแสไทยธนากิวต์น

บทความเสนอว่า ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดอกเบี้ย และการเงินธนาคาร ถือกำเนิดขึ้นโดย รัฐบาลเล็งเห็นว่า การพัฒนาตลาดทุนเพื่อระดมทุนและกระจายความเป็นเจ้าของในกิจการต่าง ๆ ผ่านตลาดหลักทรัพย์เป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ตลาดหลักทรัพย์ฯ รวมทั้งสถาบันการเงินรูปแบบอื่น เน้นให้กิจกรรมทางการเงินและการคาดการณ์ผลตอบแทนเข้ามามีอิทธิพลในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเปลี่ยนแปลงความคิดของประชาชนจากพลเมืองสู่ผู้บริโภคทางการเงิน ไทยธนากิวต์นถูกขับเคลื่อนด้วยรูปแบบเฉพาะของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ ยังทำหน้าที่เป็นสถาบันเพาะบ่มวัฒนธรรมการลงทุนแบบมวลชน ตลอดจนสร้างจินตนาการเกี่ยวกับสินค้าและบริการทางการเงินรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเกิดขึ้นของวัฒนธรรมผู้บริโภคนิยมทางการเงินในสังคมไทยอย่างน้อย ตั้งแต่ทศวรรษ 2520 เป็นต้นมา

บทความวิจัยเรื่อง “หากประวัติศาสตร์เกิดขึ้นเป็นอีกแบบหนึ่ง : สำนวนข้อถกเถียงต่อประวัติศาสตร์อันสวนทางจากข้อเท็จจริง” ประวัติศาสตร์รูปแบบนี้จินตนาการถึงฉากทัศน์ทางเลือกอื่นของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นแตกต่างออกไปจากประวัติศาสตร์จริง ด้วยเพราะ

อาศัยการจินตนาการคาดเดา วิธีการดังกล่าวนี้จึงเป็นประเด็นถกเถียงมาโดยตลอดว่าคู่ควรกับการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์อย่างเคร่งครัดหรือไม่ บทความนี้ต้องการสำรวจความเป็นมาของการถกเถียงเรื่องประวัติศาสตร์อันสวนทางจากข้อเท็จจริงที่นำไปสู่การยอมรับวิธีนี้ในวงวิชาการมากยิ่งขึ้น ผลการศึกษาชี้ว่าช่วงราวปลายทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา งานเขียนประวัติศาสตร์อันสวนทางจากข้อเท็จจริงได้พยายามแสวงหาและสร้างความชอบธรรมมากขึ้นโดยมีสองประเด็นสำคัญคือ การสร้างกระแสความนิยมผนวกกับการสร้างความน่าเชื่อถือทางวิชาการ การสร้างความน่าเชื่อถือนี้กระทำการสถาปนาหลักเกณฑ์เพื่อจำแนกงานที่ดีกับงานที่ไม่ได้คุณภาพออกจากกัน และยังมีการขีดเส้นแบ่งระหว่างงานเขียนแบบอาชีพออกจากงานเขียนเพื่อความบันเทิงด้วย กระบวนการดังกล่าวนี้ทำให้สถานะของประวัติศาสตร์แบบสวนทางจากข้อเท็จจริงได้รับการยอมรับเพิ่มมากขึ้น

ประวัติศาสตร์แบบสวนทางจากข้อเท็จจริงเป็นกรณีโดดเด่นที่นักวิชาการเห็นแย้งกันค่อนข้างมาก กระนั้นการถกเถียงวิวาทะในหลายทศวรรษที่ผ่านมาก็ผลักดันให้มีการพยายามสร้างการยอมรับวิธีการนี้ให้มากขึ้น ในช่วงราวปลายทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ประวัติศาสตร์แบบนี้ได้รับความนิยมจากสาธารณชนเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แต่ต้องต่อสู้กับความน่าเชื่อถือต่อชุมชนทางวิชาการ การนำเสนอเกณฑ์ที่ใช้จำแนกแยกแยะงานที่มีคุณภาพดีและแยกออกจากกันเป็นความพยายามในการสร้างการยอมรับต่อวิธีคิดอันสวนทางจากข้อเท็จจริง รวมถึงการขีดเส้นให้ชัดเจนถึงข้อเขียนแบบโลกวิชาการกับแบบโลกวรรณกรรมเพื่อความบันเทิง

บทความนี้ยังได้สำรวจในกรณีไทยโดยยกตัวอย่างงานชิ้นสำคัญในเรื่องวิวาทะเค้าโครงเศรษฐกิจและกรณีที่ไทยรอดพ้นจากการลงโทษของอังกฤษในสงครามโลกครั้งที่สอง

“ความรัก ความเตี้ยตาย และการย้ายถิ่นของหนุ่มสาวชนบทในกรุงเทพฯ ในยุคความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ทศวรรษ 2520-2530” เป็นบทความวิจัยที่ศึกษาการแสวงหาความรักและการจัดการอารมณ์ของหนุ่มสาวชนบทที่อพยพเข้าสู่กรุงเทพมหานคร ระหว่างทศวรรษ 2520 ถึงทศวรรษ 2530 ผ่านเรื่องเล่าประสบการณ์ความรักในนิตยสาร *คู่สร้างคู่สม* บทความใช้วิธีศึกษาตามแนวทางของประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของอารมณ์ และเสนอว่าการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของกรุงเทพฯ มีผลต่อการสร้างความหมายใหม่ให้แก่มนต์เสน่ห์ความรักของหนุ่มสาวจากภูมิภาคต่าง ๆ ที่เข้าสู่กรุงเทพฯ ด้วยความหวัง แต่เผชิญกับความโดดเดี่ยวและอ้างว้าง ในขณะที่ความรักและความใกล้ชิดเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลอบประโลมจิตใจ ความเป็นมหานครจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้ความหมายและคุณค่าแก่ความรักในชุมชนทางอารมณ์ของหนุ่มสาวชนบทในกรุงเทพฯ ในช่วงเวลาดังกล่าว

สาระสำคัญของบทความนี้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ ความเป็นมหานคร และอารมณ์ ที่ล้วนสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญในการประกอบสร้าง

ความหมายของความรักในมนโทัศน์ของหนุ่มสาวชนบทที่อาศัยในมหานคร นักวิชาการยังมิได้ให้ความสำคัญประเด็นนี้มากนัก งานจำนวนมากให้ความสำคัญแก่ความยากลำบากและความอยุติธรรมเชิงโครงสร้างที่แรงงานอพยพต้องเผชิญ หรือสรุปว่าการเลื่อนฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาของหนุ่มสาวชนบทนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรสนิยมในการเลือกคู่ครอง บทความนี้เสนอว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมกับอารมณ์ของผู้คนอาจซับซ้อนกว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดังที่เชื่อกันมาก่อน กล่าวคือ มหานครอาจเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวเหล่านั้นได้เรียนรู้ความหมายและคุณค่าใหม่ของความรักด้วย

บทความสุดท้ายคือ “On the Political Negotiation between Early Rattanakosin Siam and Konbaung Burma: An Examination of *Collected Chronicles, Volume 21*” บทความนี้ต้องการตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำของเอกสารประชุมพงศาวดารภาค ๒๑ ซึ่งเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ เอกสารนี้รวบรวมจดหมายเหตุเรื่องการเจรจาความเมืองระหว่างไทยกับพม่าในระหว่างยุคต้นรัตนโกสินทร์ กับยุคราชวงศ์คองบองของพม่าตั้งแต่ ค.ศ. 1748/1785 ถึง 1857/1858 การศึกษาพบว่า เอกสารนี้ไม่ครอบคลุมต้นฉบับทั้งหมดและมีความไม่สอดคล้องกัน บทความนี้เป็นงานเขียนชิ้นแรกที่ได้ตรวจสอบต้นฉบับทั้งหมด ดังนั้น จึงเสนอว่า ควรต้องปรับปรุงใหม่ทั้งหมดเพราะมีความไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกันสูงมาก

บทความยังเสนอนัยสำคัญต่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาณาจักรต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปก่อนยุคสมัยใหม่ด้วย กล่าวคือ ความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับโครงสร้าง “มณฑล” (mandala) และอิทธิพลที่แท้จริงของอุดมการณ์ความเป็นกษัตริย์ของฮินดู-พุทธ เช่น จักรวรรดิ ผลการศึกษาชิ้นนี้จึงสรุปว่า ควรต้องมีการประเมินให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์และสภาพการเมืองที่เป็นจริงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภาคพื้นทวีปก่อนยุคสมัยใหม่

กองบรรณาธิการวารสารประวัติศาสตร์ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อผู้เขียนบทความที่ส่งผลงานมาลงตีพิมพ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่ช่วยแนะนำให้บทความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณนางสาวรัชนี วิจิตรกฤตพงศ์ เจ้าหน้าที่งานวารสารที่ช่วยงานบรรณาธิการอย่างดียิ่ง

จุฬารัตน์ เอื้อรักสกุล